

УДК 336.74

Дзямулич М. І., к.е.н., доцент,

Чиж Н. М., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

СТРАХУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ

Розглянуто особливості системи інвестиційного страхування в сучасних умовах. Визначено переваги та недоліки страхування інвестиційних проєктів для інвесторів, а також особливості страхового захисту та покриття за даним видом страхування.

Ключові слова: інвестиції, страхування інвестиційних проєктів, окупність проєкту, диверсифікація ризиків, інвестиційний андеррайтинг.

Dziamulych M., Chyzh N.

INSURANCE OF INVESTMENTS AND DIVERSIFICATION OF INVESTMENT RISKS

The article with the peculiarities of investment insurance system in present conditions. The advantages and disadvantages of insurance investment projects for investors are determined, as well as peculiarities of insurance protection and covering for this type of insurance.

Key words investments, insurances of investment projects, recoupment of project, diversification of risks, investment underwrite.

Дзямулич Н. И., Чиж Н. М.

СТРАХОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ И ДИВЕРСИФИКАЦИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РИСКОВ

Рассмотрены особенности системы инвестиционного страхования в современных условиях. Определены преимущества и недостатки страхования инвестиционных проєктов для инвесторов, а также особенности страховой защиты и покрытия по данному виде страхования.

Ключовые слова: инвестиции, страхование инвестиционных проєктов, окупаемость проєкта, диверсификация рисков, инвестиционный андеррайтинг.

Дзямулич М. І., Чиж Н. М.

Постанова проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Практика інвестиційного страхування в Україні, на даному етапі розвитку системи інвестиційного ризик-менеджменту, свідчить про її нерозвиненість, що зумовлено складним процесом прорахунку ризиків страховиками в умовах специфічного національного ринку, а також особливостями політичних процесів, що відбуваються останнім часом в Україні і призводять до нестабільності на фінансових ринках та постійної зміни нормативної бази страхування. З іншого боку, існує певна недовіра як зі сторони інвесторів, так і з сторони владних структур, до страховиків. Небажання власників капіталу витратитися на страхування своїх ризиків неодноразово призводило до проблем із завершенням інвестиційних процесів при зміні, здавалося б, прорахованих та передбачуваних факторів.

Відтак, розвиток системи інвестиційного страхування потребує вивчення та вирішення певних проблем, пов'язаних, перш за все, з необхідністю адекватної оцінки всіх видів ризиків, що можуть виникнути при реалізації інвестиційних проектів, та визначення на цій основі доцільності реалізації проекту при визначеному рівні ризику й пошуку способів його зниження або диверсифікації.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженню проблематики інвестиційного страхування присвячена достатня кількість наукових праць. Вагомий внесок в розв'язання даних питань зробили такі вчені вітчизняного і зарубіжного простору, як О. Устенко, І. Бланк, Г. Бірман, С. Шмідт, Д. Норткотт, А. Пересада, В. Базилевич, О. Барановський, С. Осадець, А. Самойловський, О. Слюсаренко, В. Фурман та інші. В той же час, головна спрямованість даних робіт пов'язана з дослідженнями практики функціонування системи страхування інвестиційних ризиків і менш опрацьованими залишаються питання її розвитку та функціонування в умовах нестабільних фінансових ринків.

Цілі статті. Метою публікації є вивчення особливостей страхового захисту вітчизняних підприємств в процесі їх інвестиційної діяльності у сучасних умовах, в тому числі – в аспекті практики страхування іноземних інвестицій. Необхідно визначити практичну необхідність функціонування системи страхування інвестиційної діяльності в післякризовий період.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як відомо, інвестиційна діяльність, в широкому розумінні, являє собою сукупність практичних дій фізичних та юридичних осіб, а також держави з реалізації інвестицій. А оскільки інвестиційні проекти відображають сукупність поєднаних в одне ціле намірів і практичних дій з метою здійснення інвестиційних вкладень, з метою забезпечення визначених конкретних фінансових, економічних, виробничих і соціальних заходів з метою отримання прибутку, то логічним наслідком є те, що дана діяльність не може обійтися без ризику. Тобто, сама інвестиційна діяльність у випадку непередбачуваної зміни зовнішніх факторів може призвести до негативних наслідків для інвестора. І для того щоб захистити себе від можливих втрат, внаслідок реалізації потенційних ризиків, інвесторам необхідно убезпечувати свої вкладення, зокрема, за рахунок страхового захисту.

Отже, можна зробити висновок, що страхування ризиків полягає у передаванні певних інвестиційних ризиків страховій компанії. Необхідною умовою при прийнятті їх на страхування є правильний андеррайтинг. Для того, щоб цей процес пройшов ефективно, необхідно розподілити всі ризики по групах за різним ступенем ризикованості. Як приклад, на думку Д. Норткотта, типовими ризиками, які можна зустріти у будь-якому проекті, є [1, с. 135]:

- прямі майнові збитки, пов'язані з перевезеннями, роботою обладнання, поставкою матеріалів;

- непрямі збитки, спричинені демонтажем і переміщенням пошкодженого майна, повторним встановленням обладнання, недержанням орендної плати;

- ризики, що підлягають обов'язковому страхуванню (від нещасних випадків на виробництві, від захворювань, від пошкодження майна, від викрадення транспортних засобів тощо).

У даному випадку варто зазначити, що наведені ризики є найбільш збитковими і зустрічаються найчастіше. Тому страхові компанії намагаються забезпечити найкращий захист від таких випадків. Відповідно, процеси страхування інвестицій та управління інвестиційними ризиками спрямовані на своєчасне завершення робіт підрядником при затратах, що знаходяться в межах визначеної замовником суми. Але досягти цього дуже важко в умовах

нестабільності ринків, коли інвестиційні проекти не є найкращим способом заробити гроші. Економічна ситуація в Україні надто мінлива і це негативно впливає на довгострокові інвестиційні проекти, оскільки за значного терміну їх реалізації може змінитися багато факторів, котрі можуть призвести до реалізації ризику.

Крім того, страхування інвестиційних проектів може включати в себе ще, як мінімум, два види страхування відповідальності [2, с. 338]:

1. Страхування інвестора від помилкових дій інвестиційного консультанта та посередника.

2. Страхування інвестиційного консультанта і брокера від власних помилок і пов'язаних з цим претензій до них з боку інвестора та інших осіб.

Загалом, страхування відповідальності є незмінною ланкою при використанні в процесі інвестиційного страхування посередників, яке дає змогу інвестору забезпечити додатковий захист від можливих помилок посередників чи консультантів, що можуть виникнути через непрофесійність працівника чи через його неухважність. В такому аспекті інвестори отримують додаткові гарантії захисту вкладених грошей, адже опосередковано можуть забезпечити себе навіть від факторів ризику у самій сфері страхування.

Головні пропозиції страховиків у сучасних умовах в даній сфері полягають у наступному: страхування річного доходу інвестора на рівні, що забезпечується безризиковим вкладенням капіталу; страхування втрати величини капіталу, яка дорівнює різниці між оголошеним розміром дивиденду і фактичним його розміром; страхування ризику втрати капіталу, вкладеного в купівлю акцій, у розмірі номінальної вартості акцій або фактично сплачених сум; страхування втраченого прибутку у розмірі прибутку з безризикового вкладення капіталу або фактичних виплат за попередній рік; страхування доходу за 3–5 і більше років, на період, доки фактично отриманий дохід інвестора з цінних паперів не досягне 3-х або 5-тикратного безризикового доходу на вкладений капітал.

При цьому різні варіанти страхового покриття передбачають й різну міру відповідальності страховика і впливають на розмір премії. Усі наведені види покриття є необхідними компонентами в інвестиційному процесі і виступають гарантією ефективного вкладення капіталу.

Загалом, специфіка страхування інвестицій полягає в тому, що відшкодування завданих збитків здійснюється переважно по закінченні строку страхування з врахуванням реальних результатів інвестиційної діяльності, тому при визначенні строку дії угоди необхідно враховувати наявний досвід, наукові та практичні рекомендації, важливі дані про окупність витрат за окремим інвестиційним проектом, як у вітчизняній, так і зарубіжній практиці. Однак, страхова виплата може бути проведена і до закінчення строку дії договору страхування, якщо внаслідок будь-якої події стає неминучим крах інвестиційного проекту.

Отже, головним завданням інвестора, як страхувальника є адекватний розрахунок усіх складових страхового договору, аби він був достатнім для покриття максимальної суми втрат у разі реалізації ризику, а з іншого боку – мінімізував витрати на страхування, що призводить до здешевлення самого інвестиційного проекту. Одним із можливих варіантів дій в даному випадку є строк дії договору. Адже при мінімізації терміну страхування, зменшуються й витрати на нього, а з іншого боку – це стимулює інвестора до якомога швидшої реалізації запланованого проекту. Реалізація такого заходу, безумовно, призведе до підвищення ефективності як самого страхування, так і самих інвестицій.

Висновки. Зважаючи на вищезазначене, варто запропонувати наступні необхідні заходи у сфері стимулювання страхового захисту в процесі реалізації інвестиційних проектів в умовах українського ринку:

- опрацювання глобальної програми організації страхового захисту юридичних і фізичних осіб, яка повинна визначити адекватну структуру резервів за страхуванням інвестиційних ризиків задля здешевлення даного виду страхування, а також шляхи наповнення і умови використання цих резервів;

- стимулювання організації системи ризик-менеджменту в процесі реалізації інвестиційних процесів, яка б займалася прогнозування можливих ризиків, їх андеррайтингом та розробкою заходів щодо усунення або диверсифікації ризиків, зокрема, шляхом передачі їх на страхування;

- розширення переліку майна і видів відповідальності, платежі зі страхування яких можуть бути віднесені на виробничі витрати, що стимулює підприємства до страхування своїх ризиків в процесі інвестування.

Таким чином, можна зробити висновок, що розвиток інвестиційного страхування може забезпечити інвесторам надійний захист від ризиків, які можуть реалізуватися в процесі інвестування. Зважаючи на об'єктивні фактори, пов'язані з нестабільністю фінансових ринків та політичних факторів, в Україні відбувається мінімізація гарантій інвесторів щодо швидкої окупності вкладених коштів і отримання планового прибутку.

1. Норткотт Д. Принятие инвестиционных решений / Д. Норткотт. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 2003. – 247 с.
2. Бирман Г., Шмидт С. Капиталовложения. Экономический анализ инвестиционных проектов / Г. Бирман, С. Шмидт. – М. : Юнити, 2003. – 632 с.